

Гене́за

СВІТЛАНА ТАРНАВСЬКА

НОВА УКРАЇНЬКА
ШКОЛА

УКРАЇНЬКА МОВА БУКВАР

ЧАСТИНА 3

1

КЛАС

Схвалено для використання в освітньому процесі
(20.01.2023, протокол № 1 засідання експертної комісії з педагогіки та методики початкової освіти; 23.12.2022, протокол № 2 засідання експертної комісії з проведення антидискримінаційної експертизи; № 2.0001-2023 у Каталозі надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам)

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

– розкажи

– поміркуй

– послухай; прочитай, якщо вмієш

– попрацюй в парі

– напиши, намалюй, розфарбуй,
поєднай

– спиши з друкованого

– склади слово

– перевір себе

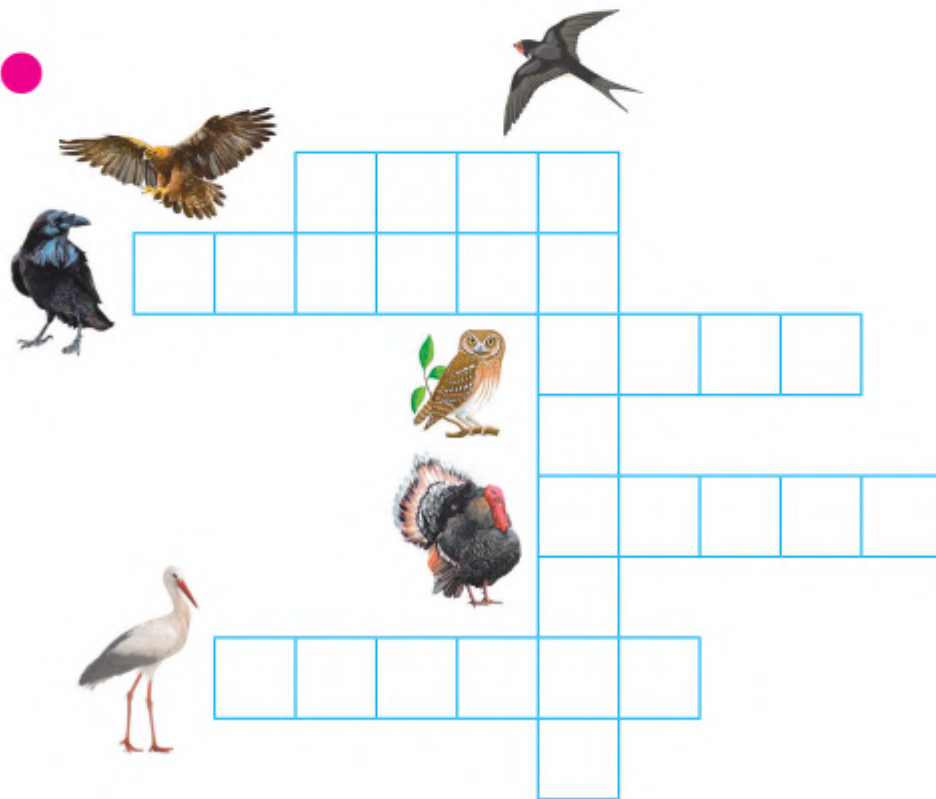
– граємо в гру, моделюємо

▲ Придумай імена дітям. Перекажи історію.

У були . А в кольорові .

 намалював , а поруч . намалю-
вала і велике . побачив , голосно
загавкав і кинувся за нею. вистрибнула
на . сказала: – Як добре, що я намалю-
вала .

Пронумеруйте малюнки у правильній послідовності. Що відбувається на кожному з них?

Іде Даринка по воду. Відро велике. Даринка покликала Дениса.

Вони донесли відро додому.

Славні діти!

Один

, два

, три

,

Один

,

Одна

,

Одне

,

_____?

_____.

_____!

_____?

дим

димок

димовий

мед

медок

медовий

сад

садок

садовий

рід

рідна

рідний

міс - місок

сад -

дим -

мед -

НАША МОВА КАЛИНОВА!

Наша мова калинова

і ласкава, і ме^дова,

і багата, і не бі^дна, —

от що мова наша рі^дна!

Павло Тичина

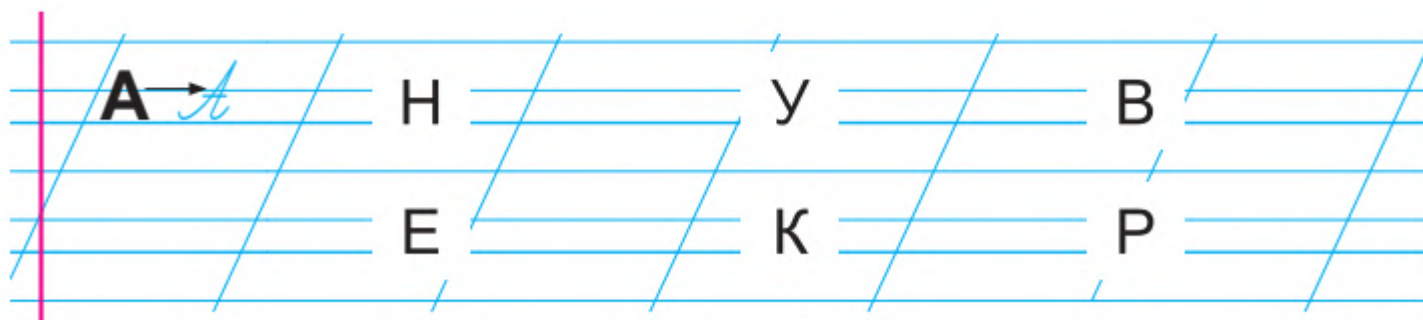
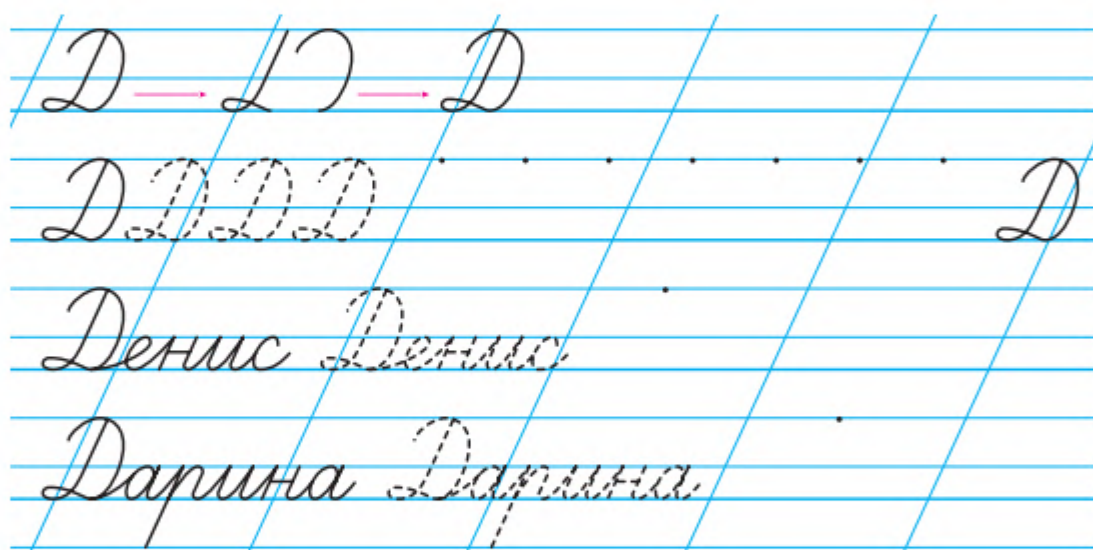
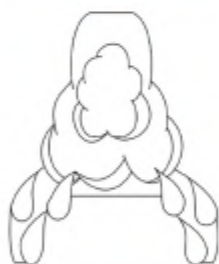
ДІДУСЕВІ ОНУКИ

Дмитрик і Надійка —
онуки діда Дениса.

Улітку вони допома-
-али носити воду.

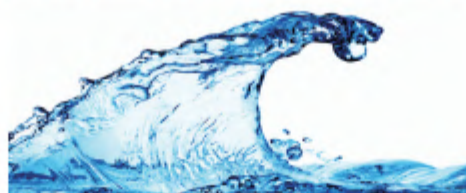
Діти поливали по-
мідори.

Радісно дідусéві!

да

345612
родина

Дніпро, Десна, Дунай – великі ріки.

Дніпро та Дніпра – міста.

Подумай, звідки назва у міста Дніпро.

Місто Ужгород розташоване на річці Уж. Місто Суми збудоване на березі річки Сумка. Місто Стрий — на березі річки Стрий.

д	да	до	ди	ду	ді	де
т	та	то	ти	ту	ті	те

Т ? Д

дим — тин
двір — твір
діло — тіло
дворі — творі

дрóва — трава
плід — пліт
раділи — летіли
Діна — Тіна

Д — Т

д — т

д — т

д — т

плі. — плі.

іло — іло

рова — рава

им — ин

вір — вір

ра.им — ле.им

СКОРОМОВКА

Дім одуда на дєреві?
На дєреві дім одуда!

а	и	і	о	д	н	р	й	е
1	2	3	4	5	6	7	8	9

7 3 5

7 3 5 6 1

7 3 5 6 2 8

7 3 5 6 9

7 4 5 2 6 1

1 2 5 3 4

ВІКНО

5 4 3 2 1

корок

1 2 4 5 3

ВІНОК

3 4 5 1 2

сосна

Зз

—о— —о

зірка

—о —о —о

берéза

—о —о—

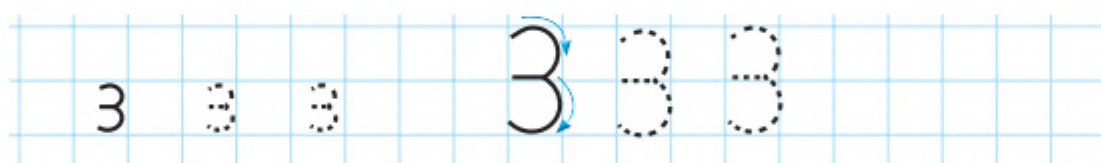
зáмок

—о —о —о

зозу́ля

а	е	аз	оз	из	уз	із	ез
о	и	за	зо	зи	зу	зі	зе
у	і	заз	зоз	зиз	зуз	зіз	зез
і	о						

Розфарбуй
букву.

A gold-toned wristwatch with a mesh bracelet and a light-colored dial with black numerals. The watch is shown from a slightly elevated angle, highlighting the texture of the bracelet and the design of the watch face.

зима
зімно
зимóвий

Скільки букв у слові? Напиши.

Ким ☐ Захаров ☐ Мороз ☐ Коза ☐
Зыд ☐ Казка ☐ Лиз ☐ Зина ☐

за́мок

замо́к

КАЗКОВИЙ ЗА́МОК

За містом — за́мок. За́мок славний, старо-
винний.

Діти завітали до замку. Надворі морозно, а в
залі тепло.

Мороз розписав вікна красивими візерунками.
На склі візерунки — зірки, звірі, завитки. Казковий
замок!

Завірюха — заметіль, завія, мете-
лиця, віхола, хуртовина, сніговій,
хурделиця,

Морози ранкові
узімку на вікні
візерунки казкові
дарували мені.

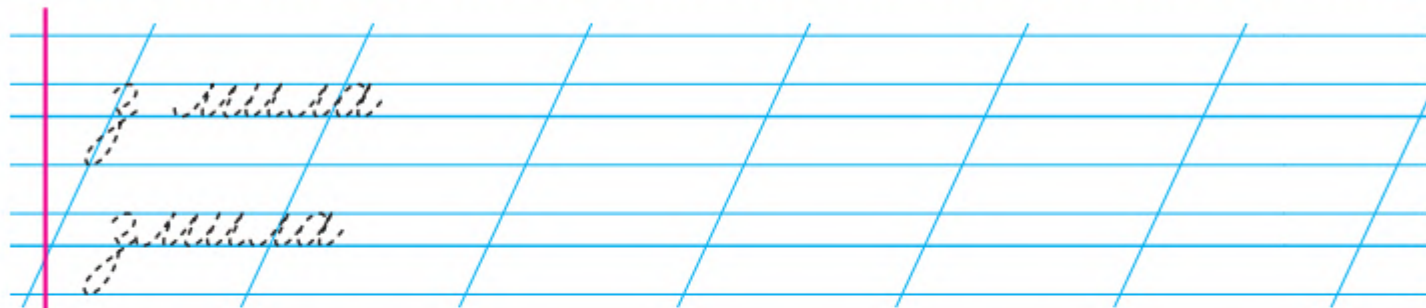
Тадісно у нас.
До нас завітав

Піна з мила.

Піну змила вода.

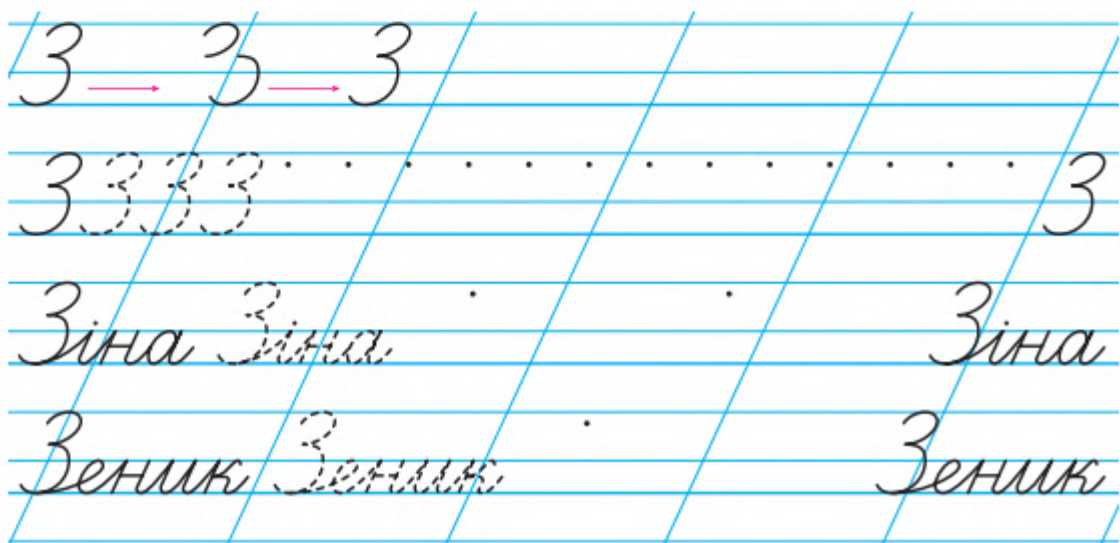
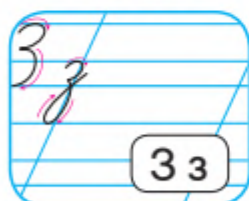
Зоя і Зіна знайшли лозини.

Лозина до лозини —
і зроблені корзини.

Зоя і Зіна взяли корзини,
взялись завзято кизил збирати.

Грицько Бойко

ЗИМОВА КАЗКА

Усе навколо заснуло в зимóвому сні. Великі замети намела зима на дорозі. Замерзли озера та ставки.

Звірі позасинали. Заснули ведмеді. Інколи визирне з лісу вовк.

А в оселі тепло й весело. До дітей завітав Св[■]тий Миколай. Приніс подарунки — санки та ковзани.

Станемо на ковзани — і на ковзанку! Зеник посадив Зіну на санки й повіз.

Стемніло. Засвітилис[■] зимóві зорі. Надво́рі запанувала зимова казка.

Розфарбуй «сніжки», на яких написано букву З.

з	за	зо	зи	зу	зі	зе
с	са	со	си	су	сі	се

з ? с

зуб — суп
зірка — сірка
зліва — слива
зіна — сіно

коза — коса
ка́зка — ка́ска
віз — ніс
возити — носити

з — с

ві. — ні. ко. а — ко. а

ка. ка — ка. ка ірка — ірка

СКОРОМОВКА

Ріс ла́врик — не доріс.
Ліз ра́влик — не доліз.
Оляна Рута

Водіти за носа.

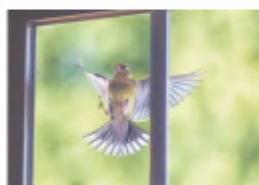
Задира́ти но́са.

Задира́ти но́са?

З'єднай малюнки з відповідними словами.

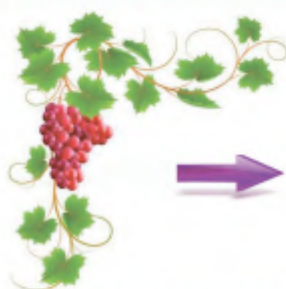
під столом

з вікна

із сумки

за вікном

на столі

ЛОЗА — КОЗА — КОСА — КОРА

Складіть кулачок – утворіть казкову зорову трубу. Подивіться крізь неї лише на один обраний вами предмет, назвіть і опишіть його.

Що зображено? Яка пора року? Кого або що можна зустріти в парку взимку? Відшукай, назви та познач на малярку якнайбільше рукотворних об'єктів.

Пригадай малюнок парку восени. Які зміни відбулися в природі? Що тебе найбільше вразило чи здивувало? На які дії, зовнішність людей ти звернув/звернула увагу? Які звуки можна почути, якщо опинитися «всередині» картини?

Знайди і розфарбуй об'єкти, у назви яких є буква С. Обведи ті, у назвах яких є буква К.

Складіть діалог від імені героїв, що зображені на малюнку.

ь

О

—о—

нуль

—о—

кінь

о —о—

олень

—о —о —о— —о

парасолька

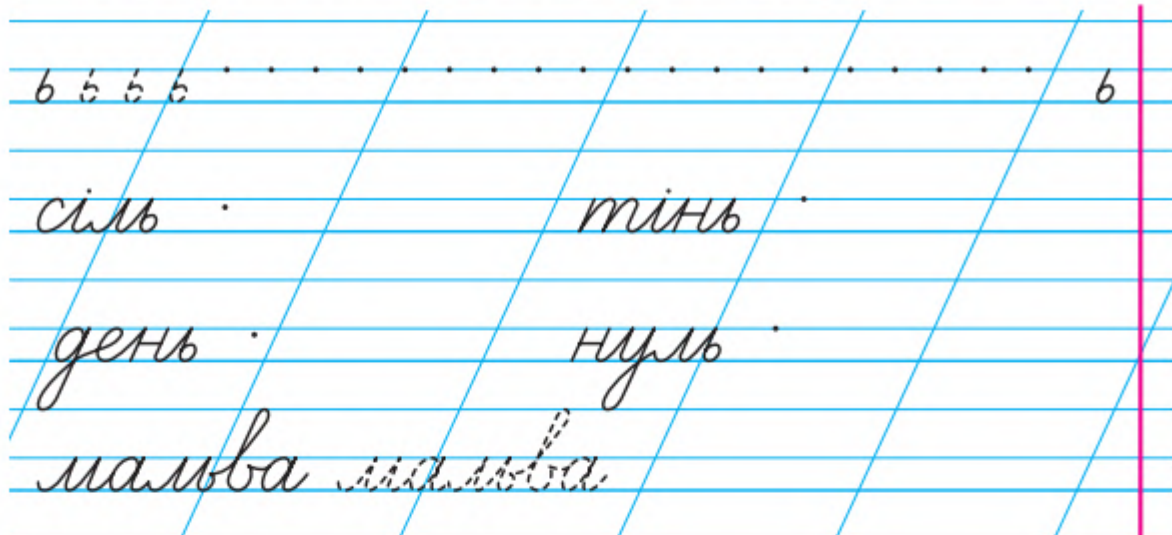
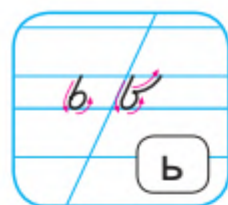

Н — нь	Л — ль	С — сь	З — зь	Т — ть	Д — дь
ен	ул	ос	аз	ит	ід
ень	уль	ось	азь	ить	ідь

Розфарбуй
букву.

У супі •

• рись.

У лісі •

• рис.

М'який Знак. Цей знак не читає^ься ніяк.

З ним, наприклад, кажем: гал^ь-ка, а без н^ього твердо: гал-ка.

Віктор Дзюба

син — син^ь

лан — лан^ь

зліз — зліз^ь

біль

сіль

день

зір

зим

дол

зим

онька

КАРУСЕЛЬ

Дідусь Олесь подарував онуку карусель.

Сьогодні Василько запросив друзів. До іменинника завітали Кузьма й Петрусь. Кузьма подарував альбом, а Петрусь — карамель.

Олень, рись, лось на каруселі закрутилис■, завертілис■.

Радісно всім!

Відшукай та обведи м'який знак.

листопад

?

вересень

березень

квітень

травень

кони — кінь
кролі — кріль

ведм'єді — ведмідь
півні — півень

олени —

окуни —

лосі —

карасі —

дід — дідусь

тато —

Павло —

Петро —

СКОРОМОВКА

На старі пен'ки вилізли оп'еньки.
Оп'еньки мал'енькі, а пен'ки стар'енькі.

Скільки?

Кілька.

ьо	но	ло	то	до	зо	со
	ньо	льо	тьо	дьо	зьо	сьо

дни – день – деньок

пни –

–=о

–о=

–о=о–

А навпаки?

високо –

смуток –

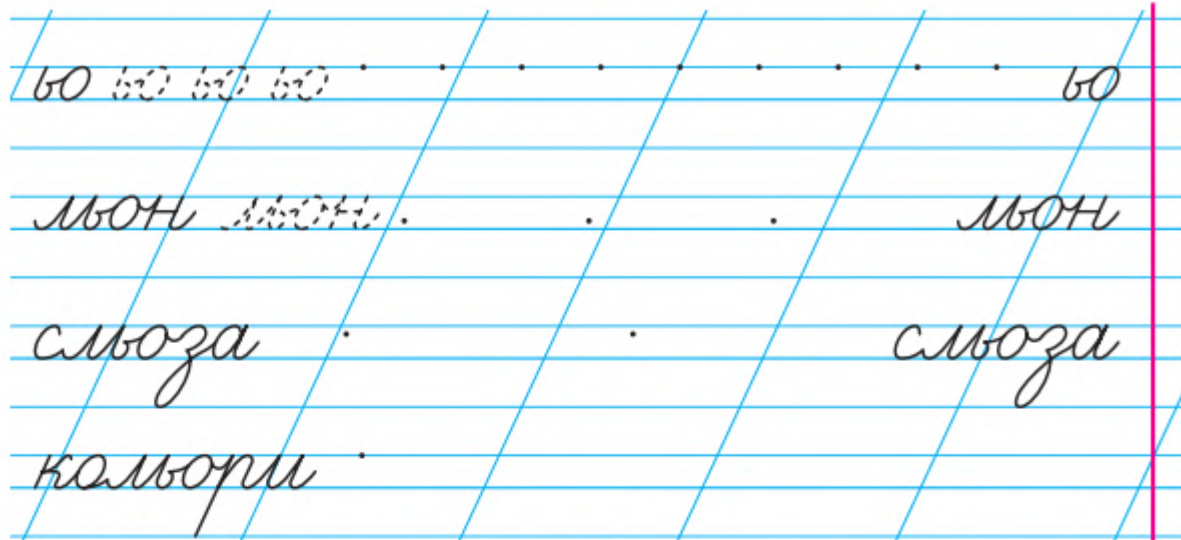
Льон — культурна рослина. Він росте в полі.
Квіти в льону сині-сині.

Велику користь приносить льон. З волокон
льону виготовлють тканину.

При дорозі, де тополі,
синій льон зацвів у полі.
Біля льону — синя річка,
в небі синьому — синичка.

Анатолій Камінчук

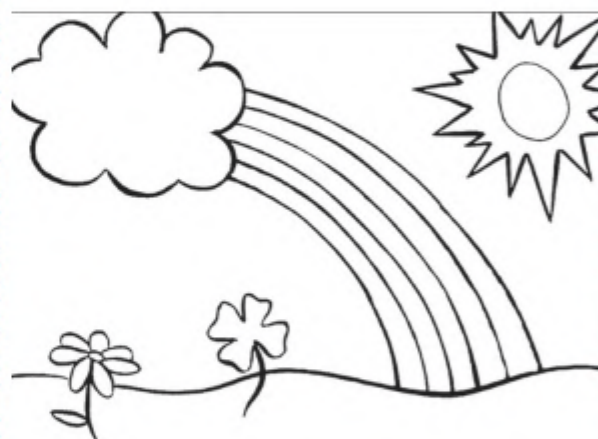
ЗАГАДКА- СКОРОМОВКА

Сім братів-малярів
в королівстві кольорів.
Кожен маляр королює,
в королівстві малярує.

Олег Орач

Назви кольори веселки.
Розфарбуй її.

ПІСЕНЬКА

У садочку пташечка гомонить пісень,
тьохкає, цвірінькає увесь Божий день.
Заспіваю пісеньку весело і я.
Скаже мені мамочка: — Пташечко моя!

Ніна Мудрик-Мриц

Бб

—о— —о—

бу́блик

—о— —о—

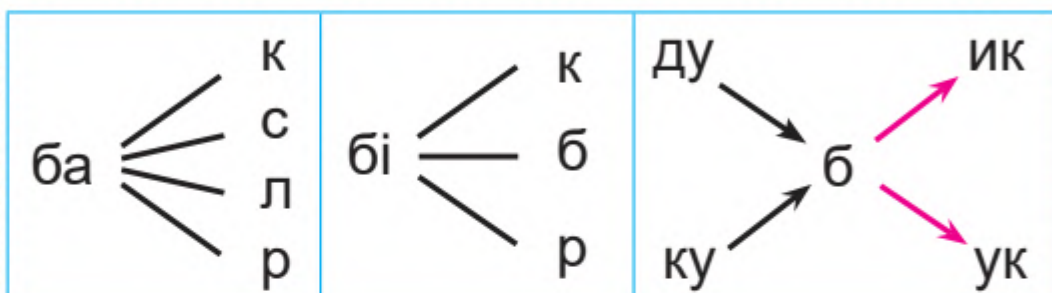
ба́тoн

—о— —о— —о—

ба́нду́ра

—о— —о—

бі́лка

СКОРОМОВКА

У Бориса барабан.
Він по ньому:
бам-бам-бам!

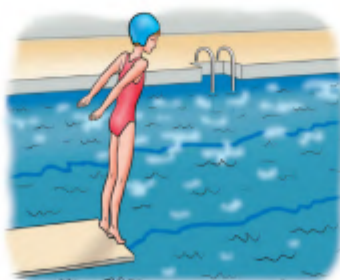
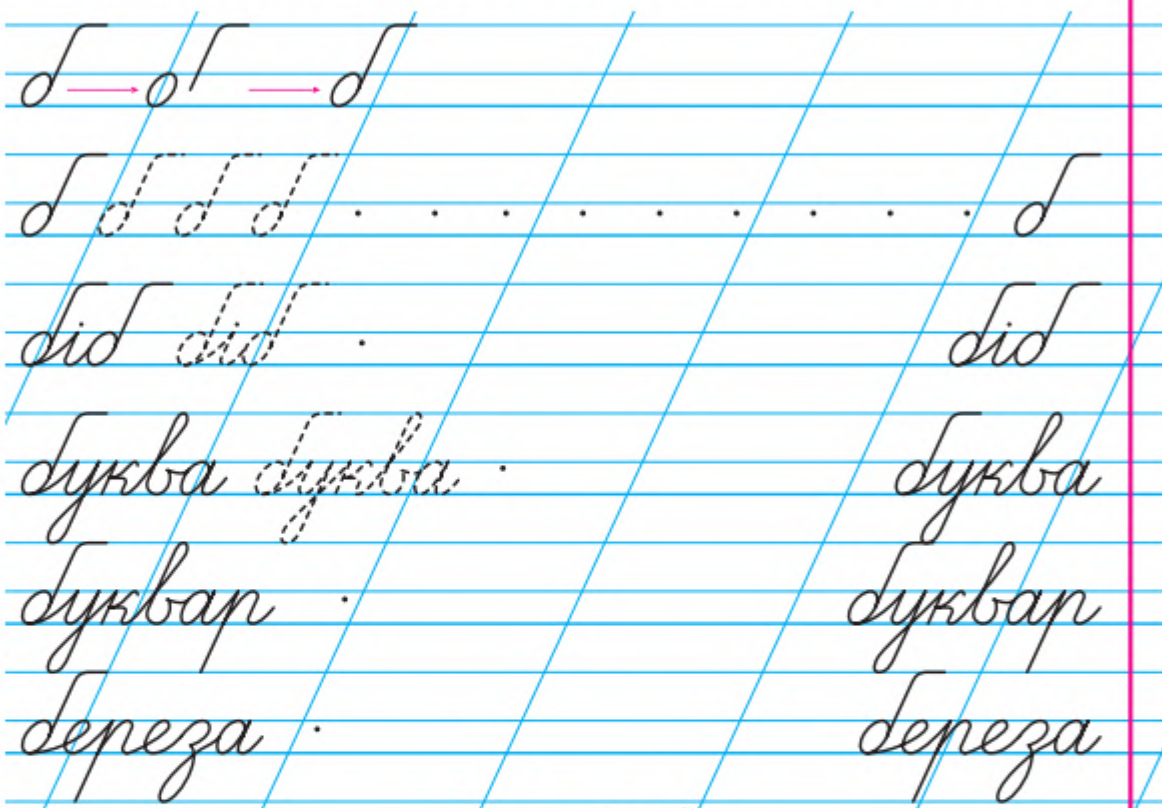
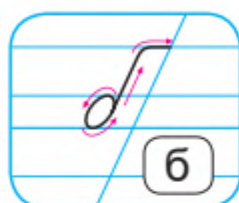
б у і лка

буква
буква́р
буква́рик

а́збука
абе́тка

бокс
боксёр

басе́йн
стрибо́к

баскетбо́л

Розфарбуй
букву.

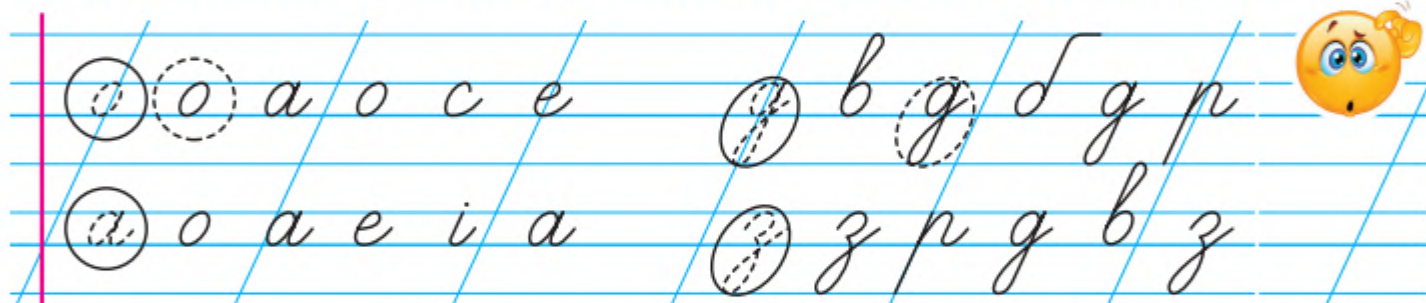

брат — браті
братик

Брати _____
у мандрівку.

Братки́ — квіти.

со ло та

бе бро ка

бо ба да

аз сі ка

до бу то

Гесіда

На б́ерезі ріки.

Бруньки на березі.

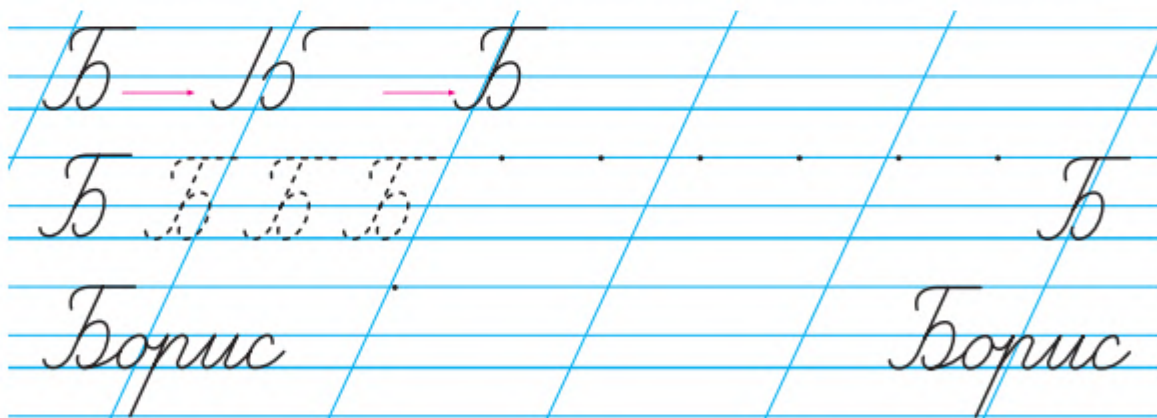
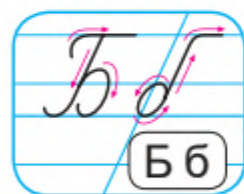
БЕРІЗКА

На б́ерезі ріки посадили лісок. У ньому росла маленька берізка. Вона струнка, з білим стовбуром.

На березі росли бруньки, ніби зимові бурульки.

До берізки наблизилис брати Бориско й Пилип.

— Ой! Вона така красива! — сказав Борис.

бок

Зіна вельми посмутніла:
загубілась лялька Ніла.

Дмитро Вітюк

бар

барвінок —
Барвінок

Барвінок — Барвінок

Браво!

Браво!

Будь ласка!

булава → лава

байрак →

борсук →

бамбук →

А в р у д з
т н й к ь

Булка, бублик, батон – вироби
з тіста.

А барабан, бубон, труба,
кобза – ?

ЛІЧИЛКА

Слухай, як лічити слід:
я — кульбаба, ти — кульдід.
Я — весна, а ти — зима.
Був мороз, тепер нема!

Анатолій Камінчук

б	ба	бо	би	бу	бі	бе
п	па	по	пи	пу	пі	пе

б ? п

бік — пік

ба́лка — па́лка

брати — прати

ба́бка — па́пка

зуб — суп

риба — липа

риба́ — рі́пка

руба́ти — ко́пати

б — п

б — п

б — п

бік — пік

зуб — суп

ба́лка — па́лка

брати — прати

ба́бка — па́пка

риба́ — рі́пка

Постав розділові знаки в кінці речень. Побудуй схеми речень за зразком.

Скільки зірок? — — ?

За містом замок

Де були

Гадісно всім

Відшукай за зразком та запиши слова.

б	а	б	к	а	к	а	к	а	к
к	к	а	б	а	н	б	а	н	б
к	о	л	к	о	л	о	б	о	к
б	у	б	о	н	б	о	м	б	о
к	б	у	б	л	и	к	б	у	б
з	і	р	з	і	р	к	а	к	а
б	і	б	і	д	о	н	д	о	н
б	у	д	б	у	д	и	н	о	к

Баба,

Г Г

—о—

герб

—о—о—

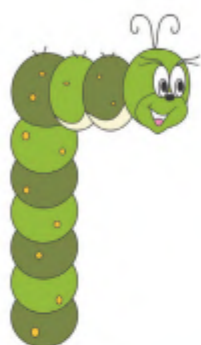
голуб

—о—о—

ке́гли

—о—о—

гло́бус

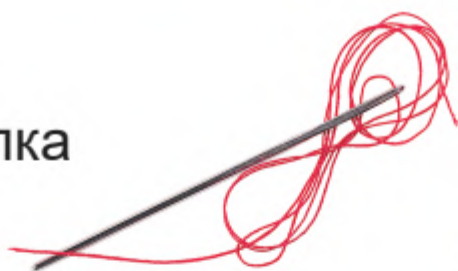
газ	гімн	кни́га
гол	грім	газе́та
гай	град	гло́бус
гак	друг	геро́й

Г — — ? Г — .

го́лка

Розфарбуй
букву.

п о
и ріг

г г г г г г

ге ге . . . герої .

ч чин . . . чин

чрім . . . чрім

ччодус . . . чодус

аг загадка

Доброго ранку!

НА ГОРОДІ

У бабусі на городі росте багато квітів. Садити допомагали онуки Галинка та Гнатко́. Улітку носили воду, поливали квіти.

Гвозді́ки, гербе́ри й гладіо́луси виросли гарними. До квітів прилітали метелики. Діти розповідали мамі та бабусі:

— Квіти в нас добрі, привітні. Усім гарно з ними.

гладіолус гербера гвоздика

А навпаки?

мілький —

знайти —

ЗАГАДКА

У бегемотика дві передні ноги і дві задні, дві праві й дві ліві.

Скільки всього ніг у бегемотика?

Доповни кожний ряд кількома іменами.

Андрій, Аліса, ...

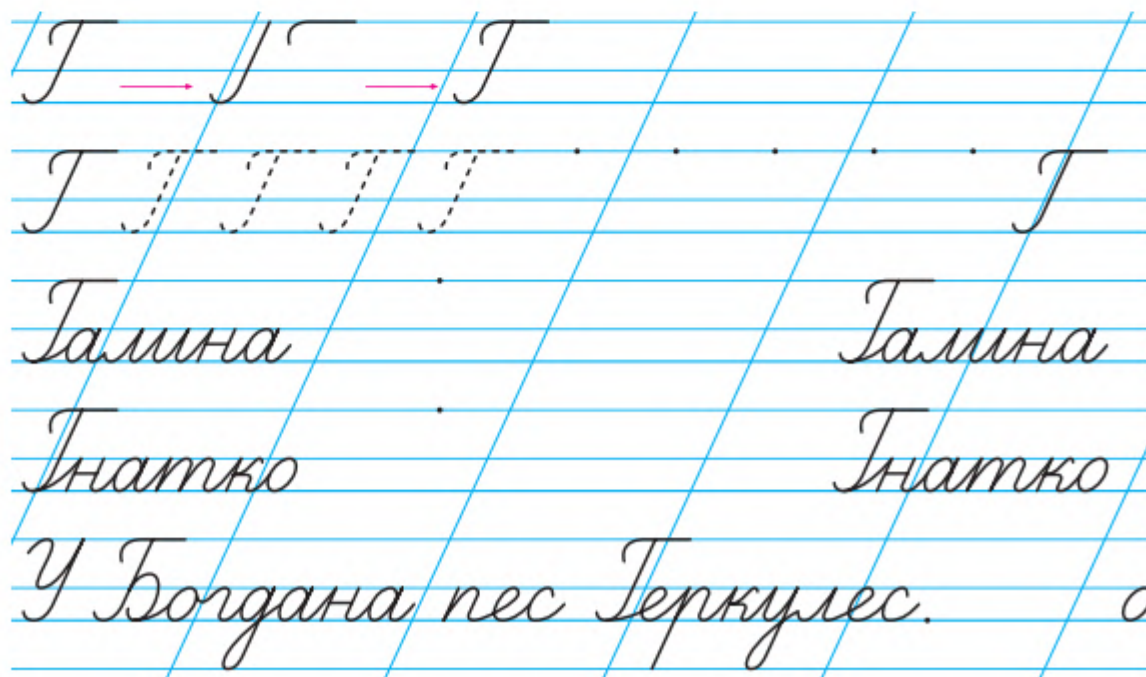
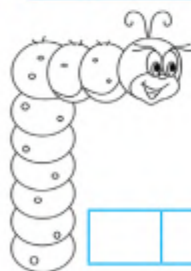
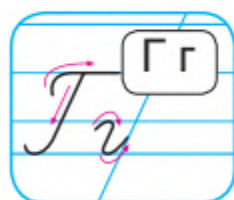
Богдана, Борис, ...

Віра, Василь, ...

Галина, Гнат, ...

Данило, Дарина, ...

Марія, Марко, ...

Бібліоте́ка — коро-
лівство книг. Тут книги
потрі́бно поверта́ти.

У книга́рні ми ку-
пи́ли книги. Там ми
зустрі́ли а́втора книги.

В мене є книжо́к ба́гато —
і нове́нькі, і ста́рі.
Як піду до школи з татом,
всі книжкі́ віддам сестрі.
Хай вона сама читає
про лисичку й журавля.
Хай вона тепер узнає,
як ба́гато знаю я.

Платон Воронько

Продовжи ряд.

Пливе — гуска, рибка,
Гуде — двигун, потяг,
Летить — літак, голуб,

Трипудовий гарбуз на городі загруз.
А на цей гарбуз сів з дітьми чорногуз.
Каже він до діток: — Сіли ми на горбок. —
І не зна чорногуз, що він сів на гарбуз.

Михайло Стельмах

Віднови речення.

на Гарбуз загруз городі.

Прочитай. Підкресли назви об'єктів, що можуть рости.

Рак, мак, сік, сир, ліс, торт, томат, син, гуска,
миска, сумка, сорока, будинок, пиріг, книга,
сестра, бегемот, кіт.

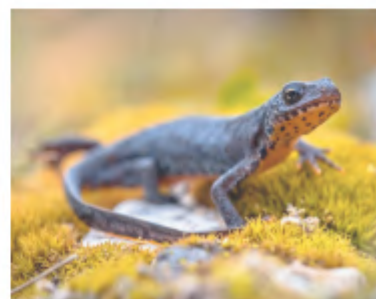
ТРИТОНИ

Я знаю, я знаю: тритони
не важать, не важать три тонни.
Три тонни — це дуже багато,
ну де їх тритонам узяти?

Сашко Дерманський

А хто такі
тритони?

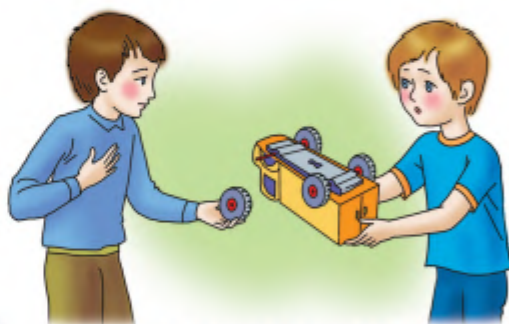

РІДНА МОВА

Сію дитині
в сёрденьку ласку.
Сійся-родіся,
ніжне «будь ласка»,
вдячне «спасібі»,
«вібач» тремтліве, —
слово у серці —
як зернятко в ниві.
«Доброго ранку!»,
«Світлої днини!» —
щедро даруй ти
людям, дитино!
Мова барвіста,
мова багата,
рідна і тепла,
як батьківська хата.

Варвара Гринько

добрий день
добридень
Тагі вас вітати!

Театралізуйте.

- Доброго ранку!
- Привіт!

- Вітаю Вас!
- Добрий день!

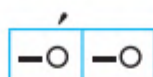
- Дозвольте!
- Будь ласка!

- Будь ласка!
- Дякую!

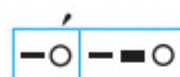
- Спасибі!
- На здоров'я!

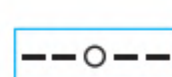
ґава

аґрус

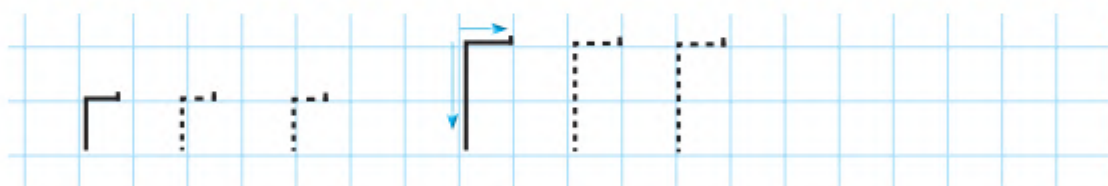
ґаблі

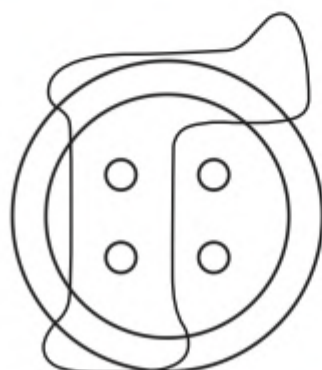
ґвинт

ґа	ґо	ґи	ґі	ґе	ґу
ґра	ґро	ґви	ґні	ґре	ґру
ґва	ґно	ґли	ґлі	ґле	

Розфарбуй
букву.

Галинка й Агата — подруги.

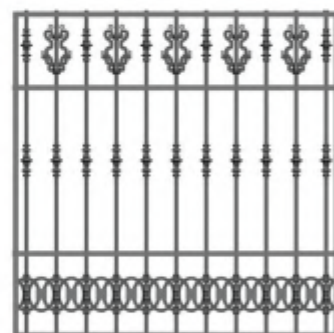
Г _ _ ?

Г _ .

гав —
гав

грати — грати
грунт — ґрім

Пес зганяє з плоту гав:
— Гав! Гав! Гав!

г-г

ав- ав

рати- рати

рім

рунт

У добра добра діалого.

гелгіт
гелготі́ли

гелготáли
гелготáти

Малий Богданко сидів на ганку.

А тут гуси:

— Га-га-га!

Богданко крикнув:

— Гвалт! — і бігом до саду.

А гуси за ним. Вони гелготали і реготали з нього.

ґрунт

ґроно

ґердан

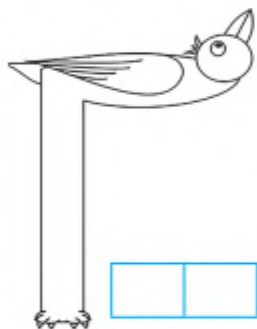
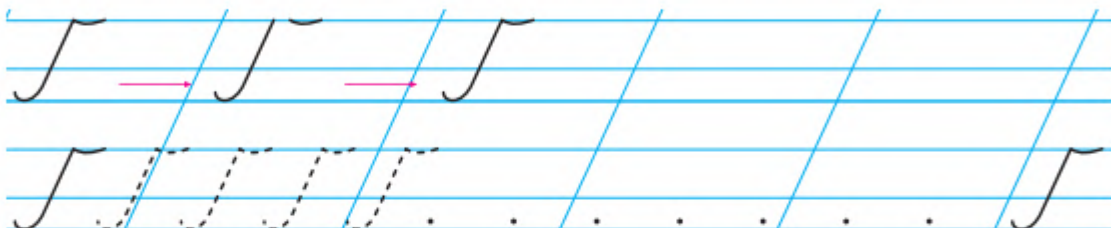
A → *A*

Грак або крук.

Ґава або воро́на.

Ґавт!

Ґавт - галас.

● Бути неспритним.

● Байдикувати.

○ Ґав ловити.

○ Піймати ґаву.

СКОРОМОВКИ

Га́ва на га́нку пекла за́піка́нку.

Га́ва до́бре га́здува́ла,
го́гель-мо́гель готува́ла.

Га́ва на га́нку пекла за́піка́нку.

Го́гель-мо́гель готува́ла.

Запиши спочатку слово, у якому 3 звуки. Потім 4, 5 і 6 звуків.

а́грус

го́л

ге́рдан

грі́м

Ге́дзь, ге́дзиня й ге́дзень
розмірковують щодня:
— Як навчитися літати,
щоб нікого не кусати?

Ганна Чубач

ґ	ґа	ґо	ґи	ґу	ґі	ґе
к	ка	ко	ки	ку	кі	ке

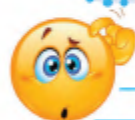
ґ ? к

ґава — кава
ґулі — кулі

ґулька — кулька
ґроно — крона

ґава
проґавити

ґ—к

ґ—к ґ—к ґ—к

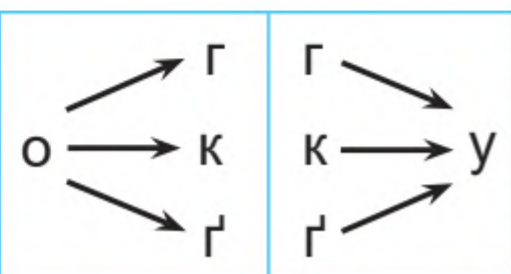
ґ—к

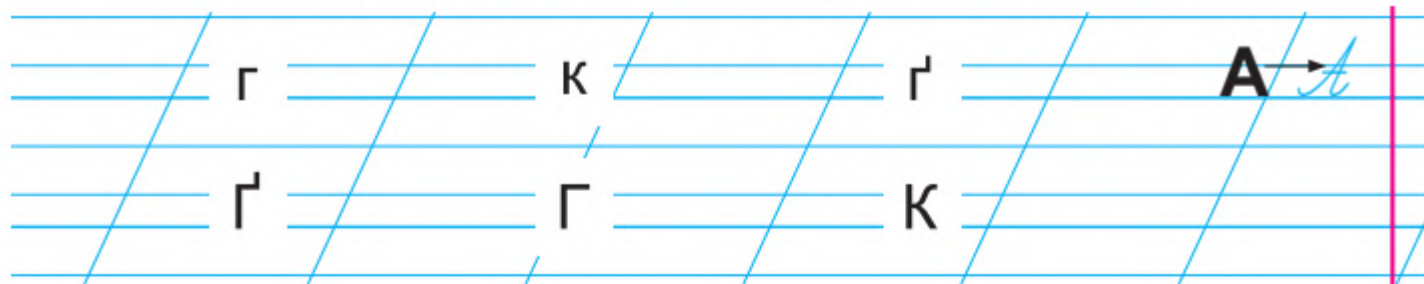
ава — ава

ніт — ріт

аюк — аток

улька — улька

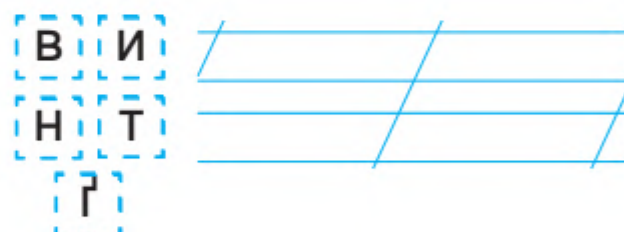
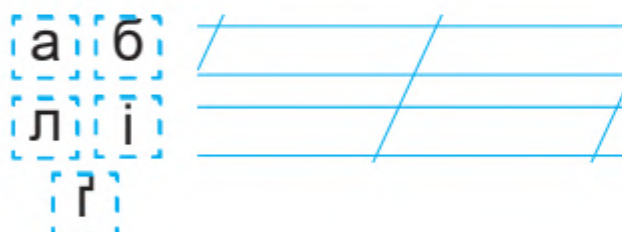

каторк — ґанок

котик — ґнотик

кріт — ґніт

ґава каркала, літала,
ґава равлику казала:
— От! Такий ти невеселий,
сам-один сидиш в оселі.

Ганна Чубач

1. ДИван ТИН НАдра

?

БЕтон веРЕсень ваЗА

?

РИба БАл КИлим

?

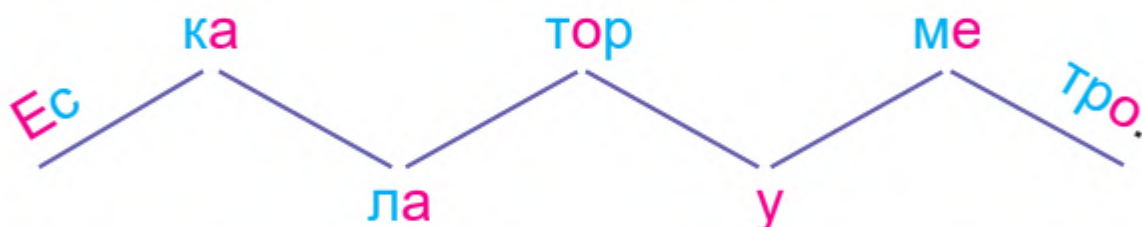
2.

над	дім	дірка	зубр
сад	під	мірка	збір
рід	від	лінійка	злий

3.

здóба	сіль	слон	мамалі́га
зерно́	нуль	тигр	ґалаґа́н
заво́д	крі́ль	батон	ґазді́нька

4.

5. Зафарбуй за зразком букви, що є у словах.

и
о
а

і
с
з

б
п
о

6.

ПРИГАДАЛИ

Ось парк. Тут озеро. По ньому плавали горді білі лебеді. На дереві було дупло білки.

— Бери, білко, бублики, — казала Килінка.

Білка сміливо брала бублики з рук Килінки й Маринки.

Ми пригадали осінній парк. А зараз зима. Озеро замерзло. Лебеді відлетіли до теплого кра■. Тільки білка зимуватиме в парку.

7.

трид - тридцять ліс -

пень - день -

ніготь - ніготь

кіготь - ліготь -

8.

рак — **г**рак
риби — **г**риби
оса — **р**оса

казати
розказати
переказати

мороз
морозити
морозиво

9.

нога — на ногу

мр —

коза —

мороз — мороз... мороз...

казати — ... казати, ... казати

10. Вибери склад, який є у слові.

ка на

рз д

лв б

рз д

11. Гуска грає на гітарі,
ґелґотить гусак гагарі,
горобець гука грака,
ґава гатить гопака.

Юрій Кругляк

12. Утвори пари слів. Устав пропущені букви.

га. ок	під. алний
зерно	березови.
кран	автомобі. ний
завод	сти. ле

13. Намалюй те, що починається з букви.

К	Г	Г

Чч

—о—о—

чо́вен

—о—о—

курча́

—о—о—

стрі́чка

—о—о—

чо́боти

пі
ні
рі
ме

→ → → →

ч

о
ре
пе
те

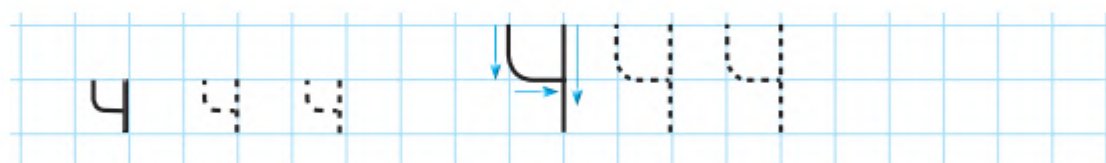
→ → → →

чі
че

ас
ан
уб
ек

← ← ← ←

ч

Розфарбуй
букву.

ніч — нічка лист — листо́чок
піч — пічка сад — садо́чок

стрі́чка стрі́чечка стрі́чки	рі́чка рі́чечка рі́чки	чита́ти чі́танка чита́ч
------------------------------------	------------------------------	-------------------------------

леле́ка
чорногу́з
?

<i>ч</i> → <i>ч</i> → <i>ч</i>	
<i>ч ч ч ч ч</i> <i>ч</i>	
<i>ча ча</i> .	<i>час час</i>
<i>че че</i> .	<i>чек чек</i>
<i>ач читар</i>	<i>читар</i>
<i>ч беріп</i>	<i>беріп</i>

рука — ру́чка

со́нечко

ВЕЧІР

Настав вечір. Тато почистив діточкам черевки. Мама спекла печиво. Усі в родині пили чай із чорничним повидлом. Було смачно.

Потім сестричка Марічка прочитала всім казку про кривеньку качечку.

Чий?

СКОРОМОВКА

Курличі курлічуть:

— Курлік, курліченьки,
до річеньки, до річеньки!

Гілочка мов стрілочка.

ЧУМАЦЬКИЙ ШЛЯХ

В Україні широку смугу зірок на небосхилі називають Чумацьким Шляхом. Мандрували чумаки до Криму. Возили сіль та рибу.

Багато днів їхали чумаки. Багато ночей стояли просто неба. А Чумацький Шлях вказував їм дорогу додому.

З журналу

Чорноморськ

Чорне море

Чумаки мандрували до Криму.

У Чорному морі влітку тепла вода.

У червні ми відпочиватимемо в Криму.

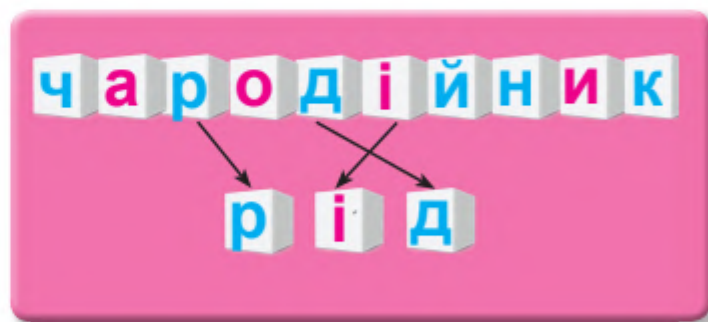

Розцвіли червоно маки-маченята
і розкрили чорні денця-оченята.

Варвара Гринько

дар	чародій
чари	?

Xx

—=○—

хліб

—○—

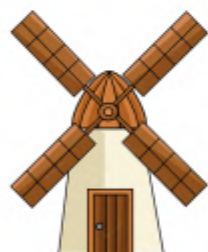
дах

—ó—○—

хóбот

—○——ó—

ховра́х

Ха-ха-ха!

Хі-хі-хі!

Хе-хе-хе!

Хо-хо-хо!

Ах!

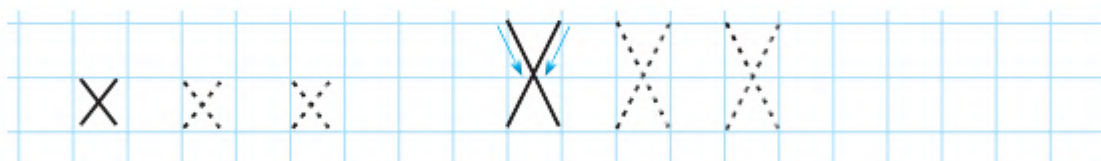
Ха!

Ох!

Хо!

Ех!

Хе!

хід

вихід

вхід

тихо
тиха
тихий

хід
хода
ходити

рух
ру́хи
ру́ханка

Хмі́льник
Ха́рків
Херсо́н

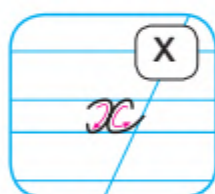
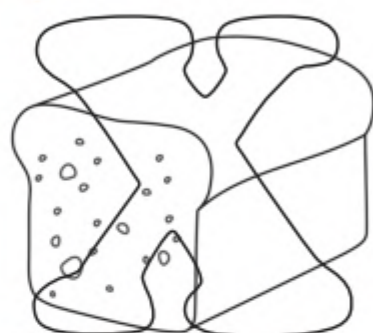
ЗАГАДКА

Хто нас рано підійма,
хоч у нього рук нема?

Грицько Бойко

Розфарбуй
букву.

х — хс — х

х х х х х х х х х х х х х х х х х х

ха ха ха

хата

хл хл хл

хліб

дах

дах

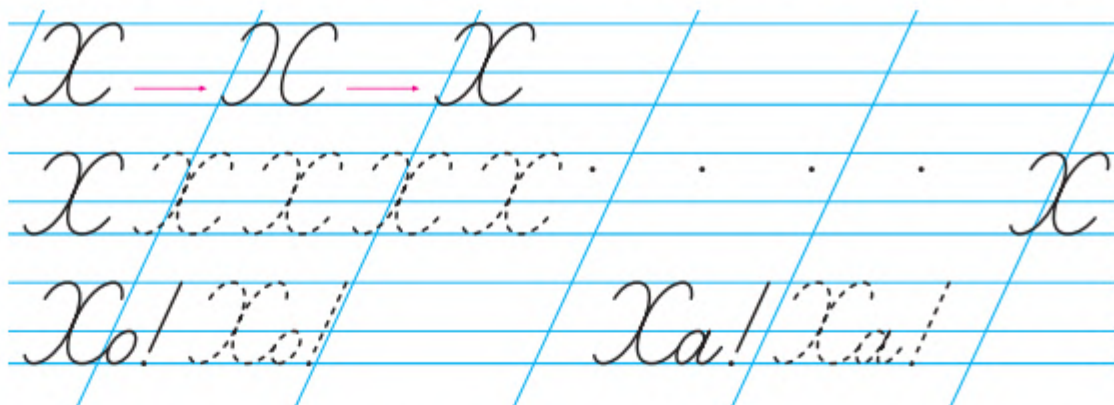
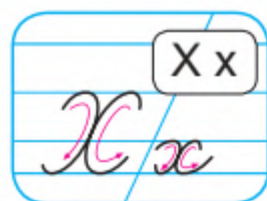

пух

пух

хід

хід

Хома та Христина ходили до лісу. Там, у купі хмизу, діти побачили ховраха. Він сидів коло нірки. Навколо входу — суха травичка.

— Не будемо ховраха чіпати, — тихенько промовила Христина.

— Гаразд. Він, мабуть, зловив комаху й хоче поснідати, — відповів Хома.

Далі Хома почав розповідати:

— У нього маленькі вуха, на лапках кігті. Ховрагу допомагають відчувати запах його вуса.

А Христинка доповнила:

— У ховраха голова велика, а очка — маленькі, чорні. Ховрах має довгенький хвостик.

Про зустріч із ховрахом у лісі діти розповіли батькам та однокласникам.

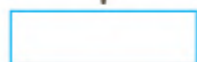
А ви бачили ховраха?

Хама

Хама

Христина

Харків і Херсон – міста.

ХОКЕЙ

Хокей — гра сміливих, сильних. У хокей грали хлопчики й дівчатка. Сергійко, Михайлик, Тихін — захисники.

— Нам весело грати, — сказала Михайлінка.

Хокей – гра сміливих.

ио